

RAQAMLI MUHITDA TA'LIM SIFATINI OSHIRUVCHI OMILLAR

Qayumova Gavhar Abdushukurovna

QarMII o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7036667>

Annotatsiya. Ushbu maqolada ta'lim sifatini oshirish sohasida milliy loyihalarni amalga oshirishga bo'lgan munosabati butun jamoatchilik e'tiborida ekanligi, hamda talabalarning intellektual va axloqiy tayyorgarligiga qo'yiladigan talablarning kuchayishi, oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy mustaqilligi bilan bog'liq o'zgarishlar, oliy ta'lim muassasalarining kadrlar tayyorlashdagi jiddiy raqobat sharoitini keltirib chiqaradi, bu esa ta'lim sifati muammosi OTMning eng muhim masalalari ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, raqamli ta'lim, raqamlashtirish, AKT savodxonlik, kompyuter, diversifikatsiya.

ФАКТОРЫ, ПОВЫШАЮЩИЕ КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ В ЦИФРОВОЙ СРЕДЕ

Аннотация. В данной статье в центре внимания всей общественности отношение к реализации национальных проектов в области повышения качества образования, а также повышение требований к интеллектуальной и нравственной подготовке учащихся, изменения, связанные с финансовой независимостью высших учебных заведений, создает серьезную конкурентную среду в подготовке кадров высших учебных заведений, что показывает проблему качества образования как важнейшую проблему высших учебных заведений.

Ключевые слова: дистанционное обучение, цифровое образование, цифровизация, ИКТ-грамотность, компьютер, диверсификация.

FACTORS THAT INCREASE THE QUALITY OF EDUCATION IN THE DIGITAL ENVIRONMENT

Abstract. In this article, the attitude towards the implementation of national projects in the field of improving the quality of education is in the attention of the entire public, as well as the increase in requirements for the intellectual and moral preparation of students, changes related to the financial independence of higher education institutions, creates a serious competitive environment in the training of higher education institutions, which shows the problem of quality of education as the most important issues of higher education institutions.

Keywords: distance education, digital education, digitization, ICT literacy, computer, diversification.

KIRISH

Xozirgi vaqtda ta'lim sifatini oshirish sohasida milliy loyihalarni amalga oshirishga bo'lgan munosabati butun jamoatchilik e'tiborida. Talabalarning intellektual va axloqiy tayyorgarligiga qo'yiladigan talablarning kuchayishi, oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy mustaqilligi bilan bog'liq o'zgarishlar, oliy ta'lim muassasalarining kadrlar tayyorlashdagi jiddiy raqobat sharoitini keltirib chiqaradi, bu esa ta'lim sifati muammosi OTMda eng muhim masala hisoblanadi.

Talabalar bilimining davlat standartlariga muvofiqligi, ta'lim muassasasining muvaffaqiyatli faoliyati, har bir o'qituvchi faoliyati – bu bugungi kunda ta'lim sifatini asosiy bo'g'inidir.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Talabalarning bilim, ko'nikma, malakalari darajasini, o'quv jarayonini tashkil etish va amalga oshirish darajasini hamda uni amalga oshirish sharoitlarini aks ettiradi [3]. Shuning uchun ushbu shartlarning ishlashi uchun ma'lum mezonlarni aniqlash kerak. Birinchidan, bular "hamma narsani hal qiladigan kadrlar", ikkinchidan, ta'lim muassasasining moddiy-texnik bazasi, uchinchidan, o'quv dasturlari va ilmiy-uslubiy ishlar.

Bugungi kunda esa ta'lim jarayonini takomillashtirish, yanada samarali shakl, uslub va o'quv qo'llanmalarini izlash, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, buning natijasida ta'lim sifatini oshirish zarurati yaqqol namoyon bo'lmoqda.

TADQIQOT NATIJALARI

Qanday qilib fanga doimiy qiziqishni rivojlantirish, talabalarning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishga eng ko'p yordam beradigan zarur usullarni topish mumkin? Buning uchun darsni shunday qurish kerakki, u ta'lim, rivojlanish, tarbiya vazifalarini imkon qadar birlikda hal etsin; o'quv materialini diqqat bilan tanlash va sozlash, o'quv muammolarini hal qilish uchun maqbul sharoitlarni yaratish.

Bizning fikrimizcha, darsda o'qituvchi rahbarligida talabalarning mustaqil ijodiy ishlarini faollashtirish o'quv jarayonini takomillashtirishning samarali usullaridan biridir. Shuning uchun talabalarning bilish faolligini faollashtiradigan va ta'lim sifatini oshiradigan muhitni yaratish kerak.

Har bir talabaning imkoniyatlari va qobiliyatini hisobga olishni o'z ichiga olgan mustaqil ta'limni rivojlantirishimiz kerak. Afsuski, bizning ta'lim tizimimizda uzoq vaqt davomida talabalar mustaqil ta'limga individual yondashish imkonini beradigan real mexanizmlar mavjud emas edi. Balki bunga talabalarda kuchli ehtiyoj bo'lmagandir. Ammo, COVID-19 ning tarqalishi iqtisodiyot tarmoqlaridagi deyarli barcha sohasidagi tashkilotlar faoliyatiga to'sqinlik qiluvchi asosiy to'siqlardan biri bo'ldi. Xususan, pandemiya o'rta ta'lim muassasalari faoliyatida va oliy ta'lim tashkilotlari faoliyatida jiddiy cheklovlar paydo bo'ldi. Shu munosabat bilan, pandemiyaning yanada tarqalishining oldini olish bo'yicha faol chora-tadbirlar kontekstida ta'lim jarayoni ishtirokchilari o'rtasida konstruktiv aloqalarni saqlab qolish va rivojlantirishning samarali vositalarini aniqlash zarurati yuzaga keldi.

Binobarin, oliy ta'limida o'zining intellektual va ma'rifiy salohiyatini shakllantirishga ta'sir ko'rsata oladigan shaxsni kamol toptirish va tarbiyalash birinchi o'ringa qo'yilishi kerak [1]. Demak, Talabalarning ijodiy salohiyatini, individual qobiliyatlarini ochib berish, kelajakda kasbi bilan bog'liq fazilatlarini shakllantirish uchun OTM amaliyotida taqdimot darslari, konferensiya darslari, ishbilarmonlik o'yinlari kabi mustaqil ta'lim shakllaridan foydalanish zarur. Bu turkumda talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish, har bir talabaning individualligi va ijodiy salohiyatini ochib berishga yordam beradi.

O'zbekistonda ta'limni modernizatsiya qilish COVID-19 pandemiyasi sharoitida ta'lim sifatini saqlab qolish maqsadida Evropa, Sharqiy Osiyo va Rossiya ta'lim tashkilotlaridagi tajribalar o'rganildi va amaliyotga tadbiiq etildi. Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim shakli o'qituvchilar tarkibining o'zaro hamkorligini ta'minlovchi elektron raqamli texnologiyalarni keng qo'llash orqali tezda onlayn formatga o'tildi. Bu talabalarning o'quv jarayonidagi ancha yuqori tayyorgarligi va keng harakat erkinligi, talabalarning mustaqil ta'lim va tadqiqotini ta'minlashning turli shakllarining mavjudligi bilan bog'liq bo'lib qoldi. Ta'lim kontseptsiyasi barcha darajadagi o'qitish usullari va texnologiyalarini o'zgartirish, mas'uliyatli tanlov va

mas'uliyatli faoliyat tajribasini shakllantiradiganlarning ahamiyatini oshirish, talabalarning mustaqil ishini rag'batlantirish va axborotda amaliy ko'nikmalarni singdirish zarurligini ta'kidlaydi. Shu bois talabaga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillarini amalga oshirgan holda, zamonaviy axborot texnologiyalari asosida qurilgan ta'limning yangi modeliga ehtiyoj paydo bo'ldi. Ularni yaxlit ta'lim tizimining tarkibiy qismlaridan biri sifatida ko'rib, biz ma'lumotlarga kirishni osonlashtiramiz, o'zgaruvchan ta'lim faoliyati uchun imkoniyatlar ochamiz va talaba o'quv faoliyatida faol va teng huquqli ishtirokchi bo'ladigan ta'lim tizimini quramiz. Binobarin, ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish zamonaviy OTMda ta'lim sifatini oshirish yo'llaridan biri, deb hisoblaymiz.

MUHOKAMA

Masofaviy ta'limga o'tish bilan bog'liq eng keskin muammolar orasida eng kam ta'minlanganlar uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalana olmaslikdir. Aloqa uchun foydalaniladigan elektron platformalarning ayrim nosozliklari, internet tarmog'iga kirishning beqarorligi, shuningdek, professor-o'qituvchilarning zamonaviy texnik resurslardan foydalanishidagi qiyinchiliklarta'lim sifatiga o'z ta'sirini ko'rsatdi. Biz AKTdan foydalanish matematik ko'nikmalari va qobiliyatlarini rivojlantiradi, ularning madaniyati darajasini oshiradi, talabalarning dunyoqarashini kengaytiradi, degan xulosaga keldik. Kompyuter yordamida o'qitishni boshqarish talabalarning aqliy faoliyatini faollashtiradi, o'zlashtirish samaradorligini oshiradi va shuning uchun ta'lim sifatiga ta'sir qiladi. Kompyuterning o'quv quroli sifatidagi asosiy maqsadlaridan biri takomillashtirilganlik darajasi ta'lim sifatini belgilaydigan dasturiy va pedagogik vositalar yordamida talabalar mehnatini tashkil etishdan iborat.

Kompyuterning interfaol va interaktiv imkoniyatlari o'quv jarayonining motivatsion sohasiga va uning tuzilishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Kompyuterda imlo yoki tinish belgilarini tushunish uchun qulay ish sharoitlarini yaratish uchun keng imkoniyatlar mavjud. Jadvallar, diagrammalar, ma'lumotnomalar ko'rinishidagi ta'lim dasturlarida vizualizatsiyaning turli shakllari grafika, rang, tovush, piktogramma va boshqalar yordamida dinamikada nafaqat statik ma'lumotlardan, balki turli tillaridan (ingliz, nemis, rus) ham foydalanish imkonini beradi. Oliy matematikada AKTdan foydalanish. Talabalar e'tiborini faollashtirish, ish shakllarini diversifikatsiya qilish, shaxsning ijodiy salohiyatini oshirish imkonini beradi. Taqdimotda diagrammalar, jadvallar qurilishi vaqtini tejashga, materialni yanada estetik jihatdan tartibga solishga imkon beradi. Har xil qiziqarli vazifalar darsni yanada qiziqarli qilish imkonini beradi: krossvordlar, chizmalar, rasmlar, testlar. Shunday qilib, OTMtalabalari tengdoshlari tomonidan tayyorlangan taqdimotlarni tomosha qilish va baholash imkoniyatiga ega bo'ldilar va talabalarga nafaqat kompyuter texnologiyalari bo'yicha bilimlarni, balki ijodiy qobiliyatlarini ham namoyish qilish imkoniyatini berdi.

Bundan tashqari, mashg'ulotning turli bosqichlarida axborot texnologiyalaridan foydalanish maqsadga muvofiq: yangi materialni taqdim etishda (Power Point dasturi); o'qitish bosqichlarida (turli xil o'quv dasturlari); nazorat va tekshirish vaqtida (baholash bilan sinovdan o'tkazish); talabalarning mustaqil ishi davomida (turli o'quv dasturlari). Shunday qilib, o'qituvchi faoliyatining mazmuni o'zgaradi: u faqat bilimning yetkazib beruvchidan to'xtaydi va yangi ta'lim texnologiyalarini ishlab chiquvchiga aylanadi. Talabaning o'quv faoliyatining tabiati ham keskin o'zgaradi, chunki u nafaqat o'qituvchi va guruhdoshlari bilan, balki kompyuter bilan ham muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu zamonaviy OTMning asosiy vazifalaridan biri – ta'lim sifati muammosini hal qilish imkonini beradi [2].

XULOSA

Ta'lim sifati muammosini hal qilish ta'lim muassasalarining tashqi muhit o'zgarishlariga, jamiyat ehtiyojlariga, ijtimoiy tartiblarga qanchalik o'z vaqtida va obektiv javob berishiga, qanchalik samarali va pedagogik jihatdan asoslangan usul va texnologiyalar tanlanishiga bog'liq ekan.

REFERENCES

1. Галиуллин Р.Ф. Развитие предпринимательства в вузах России // Вестн. Удмурт. ун-та. 2015. Т. 25. Вып. 3. С. 15–21.
2. Кайль Я.Я., Епина В.С., Ламзин Р.М. Основные тенденции и проблемы развития GR-менеджмента // Государственное и муниципальное управление. Ученые записки СКАГС. 2017. № 3.
3. Ламзин Р.М., Наумова Е.Ю. Функциональные ресурсы современного публичного управления // Инновационные методы решения социально-экономических проблем образования и науки: сб. ст. по итогам Всерос. конкурса исследоват работ магистрантов и аспирантов. Уфа, 2017. С. 13–16.